

Методичний підхід до оцінки податкової безпеки промислових підприємств

Податкова безпека бізнесу є однією з найважливіших складових фінансової безпеки, без забезпечення якої практично неможливо вирішити проблему оптимізації рівня оподаткування. Проте на сьогодні в Україні не створено належну нормативно–правову основу формування системи податкової безпеки держави [Ошибка! Источник ссылки не найден.; 0]. Виходячи з цього, актуальним постає питання щодо забезпечення держави оптимально необхідним обсягом податкових надходжень, відповідно до вимог економічної політики. На сьогодні відсутня система показників, що характеризували б податкову безпеку, тому важливим є розробка належної методики оцінки податкової безпеки. Єдиним показником ефективності функціонування податкової системи, а отже і податкової безпеки є рівень податкового навантаження на платника податків, але і його кількісне та якісне вираження є не зовсім точним [0; Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Вплив податків на економіку подвійний. Одні з них (ПДВ, акцизи) впливають на виробництво через попит, інші – безпосередньо на виробництво (податок на прибуток).

Податкова безпека передбачає передусім наявність ефективної податкової системи як основного і достатнього джерела бюджетних коштів [Ошибка! Источник ссылки не найден.; 0], зокрема для здійснення державних функцій; здійснення виваженої податкової політики, яка повинна стимулювати підприємницьку діяльність та для підтримки податкового тягаря на рівні, що сприятиме економічному зростанню. Тому, для здійснення цих критеріїв необхідно розглядати підприємство як із внутрішньої так і зовнішньої сторони. Це є суттєвим, адже безпосередньо від внутрішніх факторів забезпечення податкової безпеки, а саме показників фінансово–економічного та ділового стану підприємства прямо пропорційно залежить виплата податкового навантаження, наповнення бюджету та підтримка стабільного функціонування

економіки, бо у разі наявності тих, чи інших проблем в здійсненні діяльності підприємством (наприклад, неліквідність власних коштів, знецінення активів, збитковість, значна кредиторська заборгованість, низька рентабельність тощо) може призвести до значних коливань або навіть до неспроможності до сплати податкового навантаження.

Показники, що характеризують рівень податкової безпеки промислового підприємства

№ п\п	Показники	Нормативне значення	Зона безпеки (допустима границя)
Внутрішні фактори			
Показники ліквідності			
1	Загальний показник ліквідності	1,5–2,5	1,4–2,6
2	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5–2	1,4–2,5
3	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7–0,8	0,6–0,9
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2–0,25	0,15–0,3
5	Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	1	0,7–2
Показники фінансової стійкості			
6	Коефіцієнт фінансової незалежності(автономії)	>0,5	>0,4
7	Коефіцієнт фінансової залежності	>1	Чим вище показник, тим краще
8	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,75–0,9	0,7–1
9	Коефіцієнт поточної заборгованості	0,1–0,2	0–0,25
10	Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	0,1	0–0,5
11	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	>0,7>0	0–0,7
12	Коефіцієнт маневреності власним капіталом		
13	Коефіцієнт концентрації власного капіталу		
Інтенсивність використання ресурсів			
14	Рентабельність чистих активів	1	0,5–1
15	Рентабельність реалізованої продукції	1	0,5–1
Показники ділової активності			
16	Коефіцієнт оборотності активів	>1	Чим вище показник, тим краще
17	Коефіцієнт оборотності основних засобів	>1	
18	Коефіцієнт оборотності запасів	>1	
19	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	>1	
20	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	>1	
21	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	>1	
22	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	>1	
Зовнішні фактори			
23	Податкове навантаження	25–45% (Згідно даних ДФС в Харківській області)	20–50%

Для проведення експрес-аналізу рівня податкової безпеки промислових

підприємств доцільним є використання методу «центру ваги», який дозволяє виділити показники-репрезентанти за кожною з виділених груп показників.

Стосовно зовнішніх факторів, то перевагу надамо податковому навантаженню, адже воно є важливим фіскальним показником, що характеризує сукупний вплив податків як на економіку країни загалом, так і на окремих суб'єктів господарювання, тобто фактично є показником ефективності бюджетно–податкової політики.

Щодо супутніх зовнішніх чинників, що впливають на формування спроможності по сплаті податків, такі як економічні, соціальні, політичні та міжнародні, то при формуванні методичного забезпечення оцінки податкової безпеки промислових підприємств, для підтвердження дієвості даної, вищезазначені показники відкидаємо, адже навіть при різкому їх коливанні і рості фінансування цих галузей, проріху яку отримаємо в бюджеті країни необхідно усувати (поповнювати), що, в основному, відбувається за рахунок переносу витратної частини бюджету на діяльність підприємств через посилення/ коректування податкових важелів, що в подальшому відображається на розмірі податкового навантаження та забезпеченні податкової безпеки як на мікро-, так і на макроекономічному рівнях.

Використовуючи зазначений інструментарій виділено 3 рівні податкової безпеки промислових підприємств, що представлено в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Рівні податкової безпеки промислових підприємств

Рівень економічної безпеки	Низький	Середній	Високий
Значення показників-репрезентантів	Значення 4 з 6 репрезентантів не потрапляє в зону безпеки	Значення 3 з 6 репрезентантів не потрапляє в зону безпеки	Значення 2 з 6 репрезентантів не потрапляє в зону безпеки

31. Новосельська Л. І. Методи оцінювання рівня податкового навантаження на підприємства / Л. І. Новосельська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.10. – С. 239–244.

37. Тимошенко О. В. Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки держави / О. В. Тимошенко // БізнесІнформ – 2014. – № 6. – С. 32–37.

66. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131588.html